

Книга VIII.

Октомврий

Цѣна 30 ст.

МАКЕДОНИЈА

МѢСЕЧНО ИЛЮСТРОВАННО ПОПУЛЯРНО СПИСАНИЕ

Уреждатъ:

М. Трашевъ и М. Копановъ.

Иванъ Станкозъ Пашалията

(Войвода).

Комуто отъ читателитѣ се е падало да мине прѣзъ Дубница, случвало му се е, навѣрно, да види благия образъ на единъ ветеранъ на македонскитѣ възстания, чловѣкъ на гледъ четиридесетъ годишенъ, съ миловидно лице, дълга брада, свита поразена отъ два куршума ржка, срѣденъ ръстъ, по настоящемъ инвалидъ и памятенъ подъ името Пашалията.

За пръвъ пжтъ азъ се срѣщнахъ съ Иванъ Пашалията миналата година, наскоро слѣдъ прѣкратяванието на възстанието. Той бѣше туку що пристигналъ изъ Македония и бѣше дошелъ въ София да цѣри своята рана въ дѣсната ржка, получена въ славнитѣ сражения при Гореме и Вракуповица. Ний се видяхме въ кафе Македония и азъ побързахъ да изкажа моитѣ съчувствия и почитъ къмъ тоя храбръ, непретенциозенъ и силно симпатиченъ боевой другаръ, за когото не малко ласкави отзиви бѣхъ слушалъ, както въ страната на борбата, така и тука.

Неговия гласъ тихъ и равенъ, неговитѣ мисли благи и правдоподобни, неговия жестъ равномеренъ и хармониченъ съ неговата рѣчь, неговата душа нѣжно сияюща и при нещастieto, което го бѣше постигнало, ми направиха дълбоко впечатление. Искрено да призная, още тогасъ азъ усѣтихъ една силна привързаностъ къмъ него и той завладя моята мисль напълно.

Азъ дълго бесѣдувахъ съ тоя смиренъ но заслужилъ борець върху тактиката на борбата, морала на възстанниците, силата на Отечеството и много още други подобни въпроси на дневенъ редъ тогасъ, както и сега. Наситенъ на вѣчнопатриотствующитѣ столични герои освободигели, съ всичкитѣ имъ шумни претенции и гадости, азъ намѣрихъ трайно удоволствие въ нашата братска бесѣда. Тукъ нѣмаше ехидностъ, немаше злородство, нѣмаше присторностъ. Искренността и благородството на тоя полувѣковенъ човѣкъ, прѣкаралъ голѣма часть отъ своя животъ въ борба за свободата на родния край, неговата приказка, логична и послѣдователна, неговата вѣра въ бждащето на народа, твърда и несъкрушима, неговото патриотическо чувство, тихо и дълбоко, всичко, всичко това галеше моето настроение, възбуждаше моя духъ и прѣдизвикваше у мене едно непрѣодолимо чувство на венерирание тоя душа — човѣкъ, тоя старецъ.

Азъ се раздѣлихъ съ него, като пожелахъ често да се срѣщаме. Слѣдъ това ний се виждахме много пжти и азъ въ него созерцавахъ все сжщия човѣкъ, все сжщата душа.

По настоящемъ той е въ София, дошелъ на ново да цѣри своята схваната ржка. Той не се е измѣнилъ, той често дожда на гости при менъ и ний все така тихо и приятно прѣкарваме дълги часове въ разговоръ.

*

Този човѣкъ, който въ себѣ си крий единъ неизчерпаемъ изворъ на благодь, кротостъ и тихи но дълбоки радолубиви чувства, — е роденъ въ с. Берово на 18 октомврий 1850 год. Синъ на земледѣлецъ, каквито сж, обикновенно, нашитѣ селяни, той е прѣкаралъ младинитѣ си съ оралото на нивата и овцетѣ по полетата, безъ да остава далече отъ оная психическа ферментация, която владѣеше българскитѣ маси и която се изрази съ цѣль редъ велики, исторически промѣни.

Памятнитѣ събития, които ознаменуваха българското църковно и политическо движение съ себоетрицание и младенчески хероизмъ, по рано, войнитѣ на югославянския Полуостровъ, които събудиха духътъ на нашето плѣме, както и призрактъ на настжапающата руска освободителна война, всичко това образуваше една атмосфера силно заразена отъ свободолюбие, която бѣше завладяла дълбоко народната българска душа. Въ тая

психическа атмосфера живѣше народа на всякъдѣ, къдѣто бългaрското име не бѣше заличено, бългaрската рѣчь забравена и бългaрскитѣ чувства угаснали.

Ето защо, когато апостолитѣ на бългaрската свобода проповѣдваха своето пламенно слово по ребрата на Стара-планина, незаписани още въ листоветѣ на историята скромни народни дѣйци съ християнска вѣра и наивность,—сѣеха въ сжщото врѣме идеитѣ на борбата въ сърдцата на планинцитѣ отъ Огражданѣ, Плачковица, Бѣласица и Пиринѣ. И когато върховетѣ на Коджа-Балканѣ чуха гърмежитѣ на черешовитѣ топове, ехото на това кърваво и упостошително, трогателно и славно движение се разнесе къмъ Родопитѣ, се чу въ Пиринѣ и се откликна не слѣдъ много отъ Огражденѣ и Бѣласица.

Иванѣ Пашалията, тогасъ двадесетъ и петъ годишенѣ, въ най буйната си възраст, влиза въ първитѣ рѣдове на Беровскитѣ възстанници. Трогателнитѣ перипетии, каквито прѣдставляваше движението на бългaрското племе прѣзъ тая историческа епоха, неизслѣдвана още съ необходимата компетентность и широта, сж оказали огромни впечатления върху младешката душа на Ивана Пашалията. Зритель и дѣецъ, той внася въ борбата своята морална сила и възприема въ своята душа чистотата на народнитѣ идеали. До 81 година, въ което врѣме той се прѣселва въ Бѣлгaрия, Пашалията прѣкарва днитѣ си въ борба съ вѣковния врагъ; изпърво въ Беровската чета като простъ четникъ, послѣ въ Петричкото възстание, слѣдъ това въ движението на бѣлгaритѣ въ Малешевията, което захвана съ обявяванието на Руско-Турската война. Слѣдъ мирѣтъ въ Санъ-Стефано той влиза въ четата на Георги Аврамовѣ, която подъ общото рѣководство на Охридския владика и капитана отъ руската войска Красински е пазила границата между Сушица—Клисура. Съ урегулирвание граничната линия и слѣдъ отблъскванието на възстаннитѣ изъ Джумайско, Пашалията заминава съ сжщата чета въ Петричко, къдѣто прѣстояватъ до 81 година, за да будатъ народа къмъ борба и протести противъ Берлинския безчовѣченъ ареопагъ.

Отъ тогасъ до днесъ той живѣе въ Бѣлгaрия, като е запазилъ все сжщата младешка енергия, глубоко родолюбие и морална чистота. До 84 година той е ходилъ всѣко лѣто съ четитѣ низъ Македония; послѣ това постѣпилъ стражарь и като такъвъ взелъ участие въ войната съ Сърбия. Слѣдъ единъ миръ отъ тринадесетъ години на ново той минава въ Турско прѣзъ 97 и 98 година и най-послѣ прѣзъ цѣлата почти 1902 година, която го покри съ незабравима слава между неговитѣ съотечественници изъ Каршиака.

* * *

Иванѣ Пашалията е вземалъ участие като четникъ и войвода въ слѣдующитѣ сражения и сблъсквания.

Прѣзь 78 година въ четата на Бакаловъ при Гореме, Митрошинци и Сушица.

Прѣзь 80 година въ сжщата чета при Огражденъ и Маркови кладенци.

Прѣзь 81 година при с. Мантаро (Пороиско).

Прѣзь 82 година въ четитѣ на Иванчо Войводовъ и Бакаловъ при Кадийца, Малешевско на 10 марта; на слѣдующата вечеръ въ нощното сблъсквание при Влакното до Сейменскитѣ колиби; прѣзь априлий при с. Добри Лаки, послѣ при с. Сухи Лаки; прѣзь май пакъ при с. Сухи Лаки; прѣзь юний при Хамзали, Струмишко; прѣзь августъ нощно сблъсквание при Мешелиитѣ, Поройско; прѣзь сжщия мѣсець при Тополница, Петричко, кждѣто билъ убитъ Юрукъ войвода; прѣзь октомврий при Широкоъ Долъ, кждѣто падналь Око войвода, 7 души юнаци и една жена.

Прѣзь 83 година съ войводитѣ Кукуличъ, Стою, Муструка, Тодоръ Паласкаря, Атанасъ Чепаризо на 1 май нощно сблъсквание при Доспатья. Четитѣ сж имали 9 души убити отъ засада. На втората засада четитѣ загубватъ още 8 души.

Прѣзь май цѣль день на Али Ботушъ.

Прѣзь августъ при с. Муклене на Боздагъ, гдѣто пада Куколичъ войвода, зетъ му и трима други. Тукъ Пашалията получава рана въ дѣсната ржка. Въ това сражение сж участвували само 8 души.

Въ войната съ Сърбия прѣзь 85 година Пашалията участвуваль при Петерлашъ, Букаровци и Малово на Сливница. Слѣдъ това той билъ испратенъ при Капитанъ Паница, като коненъ стражаръ. Въ отряда на послѣдния участвуваль при Славиня, Ржжана и Пиротъ.

Прѣзь 97 година съ Дончо при Дебелия Ридъ цѣль день прѣзь май; при Башлийца прѣзь юний и при с. Смоларе прѣзь августъ нощя, като се отдѣлилъ слѣдъ това съ своята дружина до настѣпванието на зимата.

Прѣзь 98 година съ Мужчината, въ нощнитѣ сблъсквания при Соуджакъ и Якоруда.

Прѣзь 902 год. при Тросково, Логодашъ, Габрово прѣзь пролѣтъта и при Гореме и Вракуповица прѣзь есенъта, слѣдъ обявяванието на възстанието.

* * *

Рано пролѣтъта прѣзь 1902 година Иванъ Пашалията е билъ испратенъ отъ Върховния Комитетъ съ чета отъ 18 души въ Малешевскитѣ планини, на дѣсния брѣгъ на Струма, като му е била възложена задача да работи между българското население въ духътъ на заповѣдитѣ, които ще му дава районния началникъ Саевъ и да прѣкарва материяли, както и чети между Бѣласица и границата. Неговия авторитетъ, създаанъ върху боевото му минало, извѣстно на тамошното население, както и душевнитѣ негови качества, скоро му дадоха възможность да завладѣе сърдцата на народнитѣ маси,

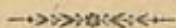

които тъй върни се оказаха на неговия зовъ на 25 септемврий — датата на възстанието. Покорността, която Пашалията показваше прѣдъ началството, неуморимостта, която той проявяваше въ работата, тактичността, която той владѣеше въ сблъскванията, както и безспорната храбрость, която той манифестираше въ сраженията, му спечелиха сърдечнитѣ симпатии на всички. Въ възстанието той мобилизира и ржководи огромни чети въ Каршияка, които произведоха анархията и се биха при Вракуповица, Цапарево и Гореме. При послѣдното село той самъ началствуваше въ сражението триста души. Тукъ той получи рана въ ржката, което обаче не го спря да продължи борбата до настѣпванието на студоветѣ и подавяющи маси аскеръ.

Отъ тогасъ до сега той живѣе тихо и скромно, както винаги, въ Дупница, съ една върѣ, че той ще доживѣе изгрѣванието на свободата въ нещастното свое родно мѣсто.

Инвалидъ физически, той си е сжщия въ своя несъкрушимъ духъ и своята морална чистота.

П. Дървинговъ.

Нощъ въ робеката земя.

Отъ ужасъ сичкитѣ обзети
Уплашени надникватъ вѣнъ
И глѣдатъ: небосклона свѣти —
Селото ближно е въ огънь!

Дочуватъ се гърмежи, писъкъ,
Усилвани отъ мигъ на мигъ;
Пожара иде, вечъ е близъкъ:
И тѣхъ ще сгази вракъ — кръвникъ.

Въ лицата робски сълзи бликатъ,
Въ гърди гаснѣй послѣдна мощъ,
Напразно тѣ за помощъ викатъ:

Настава часъ на люта сѣчъ
И Богъ салъ знае въ тая нощъ
Какво ще стори турски мечъ. . .

(Изъ Т. на роба.)

В. К.

